

7.

Sägner från nordvästra Dal.

Ur Nordiska museets arkiv.

1.

Starke Stenar i Sund.

I Nössemarks socken, en af de öfre fjällsocknarna vid norska gränsen, ligger gården Sund på östra stranden af sjön Stora Le, hvilken delar socknen i tvänne hälfter. Sund egdes för länge sedan af en man vid namn Stenar, som var mycket ansedd både för sin rikedom, sitt förstånd och sin ovanliga kroppstyrka. Sin styrka och sitt förstånd fick han tillfälle att visa, då »jytarne»¹ som oftast gjorde alt utom vänliga påhälsningar i Nössemarken.

Så hände en gång, att jytarne gjorde ett ströftåg öfver gränsen. Vid ryktet om deras annalkande flydde folket åt skogarna, så att socknen på västra sidan sjön var öde. Så skedde äfven på östra sidan; endast Stenar och hans hustru stannade kvar. Stenar upp-tände nu kaseldar uteder stranden, ty han visste, att jytarne ej kunde vara framme förr än aftonen. Snart förnam han af bullret, att de närmade sig Jarens färjställe. På östra sidan sprungo då Stenar och hans hustru fram och till baka mellan eldarna, under

¹ Norrmännen.

det de skreko och aflossade skott. Då jytarne sågo eldarna samt hörde skotten och ropen, trodde de, att en svensk trupp var lägrad på östra sidan sjön, och när slutligen en kula ur Stenars lodbössa tvärt öfver sundet träffade en trumslagare i örat, vågade de ej stanna längre, utan flydde hals öfver hufvud till baka öfver lina¹.

Nu voro nössemarksboarne för en tid fredade för jytarne; men snart återkommo desse, och ryktet sade, att de voro manstarkare än förra gången. Dess utom gingo jytarne nu försiktigare till väga, så att folket ej förr än i sista ögonblicket fick kunskap om deras annalkande. Nu blef förskräckelsen ännu större än förut. Folket flydde mangrant inåt landet, sedan dock de, som bodde på västra sidan sjön, förstört alla färjor och båtar för att hindra fiendens framträngande. Endast Stenar stannade kvar i Sund och inväntade lugnt fienden. Längre dröjde det ej, innan jytarne voro vid Jaren, men då alla båtar voro förstörda, refvo de ned ladugårdarna och bygde en flotte samt öfverforo på denna sundet. Det visade sig emellertid, att ryktet bedragit, ty fienden bestod endast af en ringa styrka. Jytarne stego i land vid Sund, tågade uppför stranden och närmade sig Stenar, som gick och plöjde. Nu löste Stenar plogen från hästarna, fattade honom med båda händerna och rusade mot fienden. Redan vid första slaget stupade sju jytar, och de öfrige flydde förskräkta till flotten.

Folket vågade dock på länge icke återvända till sina gårdar, utan Stenar var ensam herre i Sund. Då gårdarna rundt omkring lågo öde, tog Stenar den närbelägna gården Vikianskär i besittning och brukade upp honom för egen räkning.

När det slutligen blifvit lugnare i landet och folket återvändt, ville Stenar ej återlämna gården till rätte egaren, hvarför denne klagade hos länsmannen. Länsmannen begaf sig till Vikianskär för att skifta egendomen. Till Stenar, som då var i Sund, kom bud: »Länsman är i Vikianskär och skiftar. Skynda dig!» Stenar begaf sig genast i väg i fullt raseri. På långt håll skrek och »bälte» han åt länsmannen att strax packa sig i väg. Länsmannen blef då så

¹ *lina*, gränsen.

förskräkt, att han började springa af alla krafter och sprang rakt ut i en myr, där han sjönk ned i gytjan och omkom.

Denna myr kallas ännu i dag Länsmansmyren.

2.

Krulkopp.

En fattig hustru, som bodde ensam på en liten gård uppe på fjället, var en dag ute och plockade bär ett stycke från sitt hem. Emedan hon icke hade någon, som kunde se efter hennes lilla barn, hade hon tagit detta med sig.

Sedan barnet somnat, lade hon det i skuggan af en sten och fortsatte sitt arbete. Bäst det var, skrek barnet häftigt till. Hustrun skyndade förskräkt dit, men barnet låg då lugnt och sof, och hon kunde icke bli varse något ovanligt, men ändock var hon hela dagen orolig, ty barnet var ännu icke kristnadt. Då hon om kvällen kom hem, upptäkte hon, att barnet hade ett svart streck tvärt öfver hjässan; och från den dagen var barnet sig icke likt, utan det syntes tydligt, att det blifvit »bortbytt». Men man måste ändock fara och kristna det.

När faddrarne på väg till kyrkan foro öfver en älf, hördes plötsligt en röst ur älfven: »Krulkopp, Krulkopp, håssens¹ händer dig!» Då svarade barnet: »Jag ska' till Krist's hus och bättre man blifva.» Gudmodern blef då så förfärad, att hon kastade ungen i vattnet, där han åter förvandlades till ett troll och sam bort; men det rätta barnet blef aldrig återfunnet.

¹ *håssens*, hvad.